

Doc.dr. Ramo Masleša

ODNOS POLICIJE I JAVNOSTI

Sažetak

Odnos policije i javnosti sve više se smatra jednim od centralnih pitanja savremenog društva. Međutim, dosadašnja istraživanja su jasno ukazala da su se predodžbe o policiji temeljile na tradicionalnim prošlim iskustvima i socijalnom statusu u društvu, što je dovelo do antagonističkih tendencija između policije i javnosti. To je stvaralo velike poteškoće u međusobnim odnosima. Zbog negativnih percepcija koje postoje, kako kod javnosti, tako i kod policijskog sastava, ukazala se potreba napuštanja tradicionalnih i uspostavljanju novih međusobnih odnosa. Da bi policijski sistem odgovorio tim zahtjevima, odnosno funkcionirao u skladu sa tempom društvenih promjena, policija treba da oblikuje novu doktrinu i strategiju svog djelovanja, koja treba da bude u funkciji javnosti. Na taj način, buduće policijske operacije sve se više otvaraju prema javnosti i medijima, što doprinosi uključivanju javnosti u policijsku problematiku, potrebe i interese, čime se praktično provodi sigurnosno-uslužna djelatnost prema javnosti.

Pojam "javnost", "javni" je kroz razvoj društva dobijao različita tumačenja. Osim toga, taj termin se posmatrao sa politološkog, sociološkog i pravnog stajališta. Tako i danas nailazimo na brojne definicije, kojima su se nastojala dati odgovarajuća značenja u društvu. Njegov sadržaj i smisao se izvlačio iz rasčlanjenog termina "javno mnijenje". Međutim, javnost predstavlja visoko funkcionalan pojam sa veoma izraženim misaonim bogatstvom. Poštujući demokratski princip njime se obezbjeđuje dinamičnost i aktivitet zajednice u kojoj se izvršavaju određena društvena stanja, gledišta sa subjektom koji je izvor određenih informacija. Time se ostvaruje i načelo javnosti u društvu. Radi se o jednom pluralističkom demokratskom principu koji implicira veoma dinamičan i kontinuiran stav građana u ukupnoj sferi jedne države.

Stoga, ne možemo govoriti o javnosti u svom punom smislu, ukoliko građani nemaju osnovno pravo na svoje mišljenje u odnosu na neka pitanja u društvu. Ponekad su naznačena mišljenja u suprotnosti sa zvaničnim stavovima, čime se potvrđuje da neslaganje u pojedinim pitanjima, otvara i perspektive adekvatnijeg izbora. Na taj način se potvrđuje Monteskijevo gledište da "bez slobode za građane nema ni javnosti". Bitno je istaći da javnost nikada ne može imati identična stajališta sa zvaničnim državnim vrhovima. U tom smislu se može govoriti da je javnost izraz i garancija demokratskih procesa i ponašanja u društvu, način uspostavljanja i rješavanja problema sa kritičkim osvrtom na pojedine aspekte društvene stvarnosti. Prema tome, osnovna snaga javnosti se ogleda u demokratskom principu za bolji, humaniji i civilizovaniji život u razvoju društva, te prevazilaženje svih oblika zatvorenosti, pri čemu načelo javnosti dobija poseban značaj u svom funkcionalnom smislu (javnost policije, javnost suda, javnost krivičnog postupka). Na osnovu toga, možemo apostrofirati da je ključna funkcija u razvoju civilnog društva pravo građanina na javnost, odnosno da učestvuje u njenom demokratskom ostvarenju. Također, to podrazumijeva i obavezu organa i organizacija da obavještavaju javnost o svom radu. Uostalom, to je i ustavom utvrđeno načelo. Građaninu se mora obezbijediti mogućnost da u okviru osnovnih političkih prava i sloboda, iznosi svoje znanje, mišljenje, daje kritičku osvrt na neka relevantna pitanja društva, ali bez bojazni da će pojedinac ili grupa za svoja gledišta snositi i odgovornost. Naime, radi se o pluralizmu mišljenja u jednom društvu, odnosno nema uopće javnosti bez ljudskih kontakata, te informacije i komunikacije. To se odnosi i na policijski sistem.

NEKA OTVORENA PITANJA ODNOSA POLICIJE I JAVNOSTI

Od početka organiziranja modernih policijskih snaga, te imajući u vidu njihovu ulogu u razvoju društva, posebno kao izvršnog organa države sa legitimnom fizičkom silom, stvarao se vremenom tihi pa čak i otvoreni antagonizam između policije i javnosti (građana). Taj odnos "povjere-

nja” i saradnje u čitavom historijskom razvoju je najvećim dijelom bio određen karakterom društveno-političkog sistema, a naročito razvijenosti demokratskih principa sa posebnim akcentom na slobodu i pravo građana. Imajući u vidu da se policija kao specijalizovani organ još uvijek posmatra kao produžena ruka državne moći, kao “alat vlasti”, otvoreno je niz pitanja među kojima je i pitanje odnosa sa javnošću, koje je u zadnjih nekoliko decenija u kontinuietu potencirano. Tako da se i danas, bez obzira na društveno-politički sistem, pitanje odnosa javnosti i policije smatra jednim od centralnih pitanja u radu policijskih snaga. U tom kontekstu se provode zanimljiva istraživanja sa mnoštvom pitanja, koja se postavljaju građanima i pripadnicima policije, kako bi se dobila pouzdanija predodžba o odnosu policije i javnosti. Brojne ankete, ispitavanja javnog mišljenja, danas je postalo općeprihvaćena praksa i u radu savremeno organiziranih policijskih snaga u svijetu. Navedene metode su poslužile, kao stav javnosti prema policiji, odnosno da bi imale pouzdanije indikatore u kojoj mjeri je policija svojom metodologijom rada prihvaćena od strane društva. Dakako, moramo imati u vidu da velika raznolikost, složenost, osjetljivost i odgovornost u izvršavanju policijskih zadataka u društvu, te političke dimenzije policijskog djelovanja unutar državnog aparata ite kako utiču na stvaranje imidža policije u javnosti, odnosno decidnije kakvu građani u svojoj sredini imaju predodžbu o sveukupnom policijskom radu. U sve složenijim društvenim odnosima koji su danas opterećeni, pored ostalog i sigurnosnim problemima, pomenuta gledišta javnosti kao legitimnog sredstva dobijaju sve veći značaj, naročito u primjeni savremenih rukovodnih policijskih metoda u cilju pridobijanja potpore javnosti. Jer, širenje legitimnih interesa u svakom društvu, u kojem nedvojbeno sve više dolazi do kooperacije, konsenzusa, ali i konflikata sa bezbjednosnim implikacijama, upućuje na sve veću važnost participativnog pluralističkog konsenzusa, kada se radi o definiranju sigurnosnih ciljeva i strategije, naročito na nivou lokalnih zajednica, sa sve većim učešćem javnosti. Posmatrano u cjelini, isprepletenost, dinamičnost i su-

prostavljenost pojedinih aspekta života u društvu, međusobna ovisnost u ostvarenju osnovnih vlastitih interesa, koji proizilaze iz same organizacije društva kao pluraliteta pojedinaca, pred policiju postavljaju urgentna pitanja institucionalnog održavanja kontakta sa javnošću. Samo će na taj način moći građanstvo realističnije pažljivo pratiti razvoj, rad, postupanje u složenijim prilikama i dobiti realniju sliku funkcionisanja policijskih institucija u svim relevantnim potrebnim detaljima. Na drugoj strani, na bazi stečenih iskustava, policiji se pruža mogućnost za dogradnjom svojih strategijsko-operativnih planova. Otuda javnost ima važnu ulogu u policijskoj filozofiji. U svakom, pa tako i policijskom poslu, povjerenje i mišljenje javnosti predstavlja centralnu vrijednost u njenom djelovanju.

Međutim, dosadašnja istraživanja, naročito ona izvršena 60-tih godina, eksplicitno su ukazala da se predodžba o policiji temeljila na tradicionalnim prošlim iskustvima i socijalnom statusu u društvu. Ona su upućivala na antagonističke tendencije između policije i javnosti što je sasvim normalno, kasnije stvaralo poteškoće u regrutovanju mladog policijskog kadra i dovodilo do smanjenja izdvajanja sredstava, a ono što je najbitnije prisutna je nedovoljna spremnost jednog dijela javnosti da suraduje i pomaže u značajnim strategijskim pitanjima i konkretnoj djelatnosti. Naime, još uvijek su prisutna stajališta od strane javnosti da policija nedovoljno služi javnosti, odnosno da nije u funkciji građana, da se ponaša kao zatvoreni sistem sa ekskluzivnim pravom samo na primjenu represivnih mjera, da ispoljava netolerantnost i nekorektno ponašanje, da je u njihovoj nadležnosti samo kruto provođenje zakona, nestručnost, koruptivna ponašanja, da je za građanstvo nepristupačna, da je samo instrument države i služi kao oficijelna instanca isključivo u cilju zaštite i kažnjavanja, da samo djelomično ispunjava svoju funkciju i sl. Na drugoj strani od policije možemo čuti da građani nisu u dovoljnoj mjeri raspoloženi da pomažu u policijskoj svakodnevnicu smatrajući da održavanje povoljnog stanja sigurnosti nije samo obaveza policije, da kontakti nisu na odgovarajućem nivou, da javnost nedo-

voljno cijeni njihovu svakodnevnu aktivnost, koji, rizikujući svoje živote, štite ličnu i imovinsku sigurnost građana i sl. Iz ovog jasno proizilazi da negativne percepcije postoje kako kod javnosti tako i kod policijskog sastava. Zato je vrlo teško stvoriti klimu po kojem bi saglasno Pelovim principima “buduća policija trebala biti ljudi, a ljudi policija”. Prema tome, odnos policije i javnosti je višedimenzionalan. S obzirom na značaj i ulogu on je nedovoljno obrađen i proučavan, tako da proces otvaranja policije prema javnosti još uvijek ne teče željenim tokom. Ovim ne želimo marginalizirati nastojanja brojnih zemalja, koja su išla u pravcu aktivnijeg uključivanja javnosti. Stoga možemo naznačiti da policija Engleske preko 150 godina svoju operativnu aktivnost vezuje za podršku i pomoć javnosti, kako bi zadobila povjerenje građana. I u ostalim zemljama se ulažu veliki naponi za uspostavljanjem korektnih odnosa između policije i javnosti, čime se između ostalog nastoji demistificirati dugo održavana teza o “tajnosti”, “tajnovitosti” bojazni od odavanja “relevantnih podataka” i sl. Pomenuta gledišta su u dobroj mjeri dovodila u pitanje i reprezentativnost policijskog rada u javnosti, što je imalo za posljedicu da se policija posmatrala isključivo kao negativni represivni aparat države, bez dovoljno iskazanog interesa za uspostavu čvršćih veza sa građanstvom. Povjerenje javnosti i dobra predodžba o policiji se mora uzimati kao ključna vrijednost u policijskoj filozofiji i konkretnoj policijskoj aktivnosti. Bez odgovarajuće podrške javnosti u jednoj demokratskoj pravno uređenoj državi se ne može govoriti o uspješnosti izvršavanja policijskih zadataka. Međutim, treba istaći, da je i pored saznanja za potrebom veće podrške javnosti, tekao sporo proces oblikovanja programa policijskih organizacija u kojima bi odgovarajuće mjesto imali odnosi sa javnošću. Naime, dugo je vladalo tradicionalno napušteno uvjerenje da je svaki policajac samom prirodom svojih ovlaštenja i zadataka u svakodnevnom preduzimanju mjera “udžbenik” za odnose sa javnošću.

NAPUŠTANJE TRADICIONALNIH I POTREBA USPOSTAVLJANJA NOVIH MEĐUSOBNIH ODNOSA

Malo ćemo naći profesija u svakom društvu kao što je policija čija je raznovrsna aktivnost pod lupom javnosti i njen predmet interesovanja, na temelju čega se stvaraju prve, impresije i mišljenje u ostvarenim kontaktima sa građanima. Policijsko djelovanje može polučiti pozitivne rezultate samo ukoliko uspješno ostvaruje saradnju, kako s lokalnom zajednicom tako i sa javnošću u cjelini. Ali kao što smo već istakli, taj proces je tekao veoma sporo. Kao jedan od razloga možemo navesti i uvriježena stajališta po kojima se policija, kao izvršni aparat države, ne treba oslanjati niti tražiti potporu i razumijevanje građana, nego će ona kroz samu realizaciju svojih zadataka obezbijediti povoljno mišljenje kod javnosti. Međutim, policijska praksa je pokazala neodrživost pomenutih gledišta. Zato se u oblikovanju nove policijske strategije značajan naglasak stavlja na odnose sa javnošću, uprkos nastojanjima koja su pokušavala da u tom nezadrživom procesu razvodnjavaju progresivne programe. Taj napredak daje novu vitalnost u oblikovanju organizacione strategije i mogućnosti planiranja za optimalno policijsko djelovanje u lokalnim zajednicama. Prema tome, odnosi policija - javnost danas predstavljaju prvorazredni značaj koji vodi uspostavi povjerenja i razumijevanja između policije i društvene zajednice. U tom procesu se trebaju napuštati tradicionalni formalni kontakti, i preferirati takvi odnosi koji će voditi ka koncipiranju novih programa budućnosti, koji će se zasnivati na relevantnim sigurnosnim prognozama.

Historijsko iskustvo jasno ukazuje da se u svim periodima razvoja savremenog društva i oblikovanju političkih sistema, svaki od njih je sebi pridavao demokratsko obilježje. Stoga je razvoj civilizacije i savremenog modernog društva u značajnoj mjeri opterećen “olupinama” ranijih sistema kojeg su njeni građani smatrali jedino mogućim i u čije je ime njima odričano osnovno pravo na slobodu. U današnjim modernim demokratskim društvima

najbolji indikator kvaliteta jedne države, jeste stepen u kome ona može da dozvoli da bude slobodno kritikovana pošto ljudi uživaju u vršenju vlasti "tako da nijedna strast ne zalazi dublje u ljudske impulse" (Laski, str 121-122).

Prema tome, slobodno možemo reći da je ostvarenje fundamentalnih ljudskih prava i sloboda zavisno od toga u kojoj mjeri i do kog nivoa se od strane odgovarajućih institucija štite naznačena osnovna prava. Nema ništa opasnije niti perfidnije kako smo već rekli ukoliko čovjek ima osjećaj bespomoćnosti u jednom društvu, ili što bi Gete rekao da "ništa nije strašnije od aktivnog neznanja". Ukoliko javnost hoće da dobije jasno saznanje i sliku policijskog djelovanja, onda se može postaviti centralno pitanje da li se javnost nastojala upoznati s osnovnim zadacima policije, odnosno kakva treba da bude funkcija policijskih snaga u modernim demokratskim društvima.

Prema Weberu ljudi teže legitimnom društvenom, ponašanju, tj. ponašanju koje se smatra društveno prihvatljivim (Carwin, 1981) i koje im omogućava da sačuvaju svoj legitimitet. Policijski sistem, kao sastavni dio društva, treba da funkcioniše u skladu s tempom promjena koje se odvijaju u organizaciji državne vlasti prilagodavajući svoje ponašanje općepriznatim normama. Saglasno tome, legitimno ponašanje policije nužno zahtijeva očuvanje potrebne autonomnosti policijske organizacije, obzirom da u tom procesu dolazi do suočenja sa različitim društvenim i političkim utjecajima.

DOKTRINA I STRATEGIJA POLICIJSKOG DJELOVANJA U FUNKCIJI JAVNOSTI

U demokratskom društvu u kreiranju novog modela policijskog sistema, koji podrazumijeva napuštanje organizacionih formi sa eksplicitnim najneophodnijim naredbodavnim suhoparnim uputstvima, naročita pažnja se treba pokloniti veoma odgovornom i senzibilnom izvršavanju službenih zadataka. Dakle, policija u svom radu treba biti takva institucija koja će održavati ravnotežu između oficijelnih državnih i privatnih interesa. Kako bi to postigla, ona u svojoj budućoj aktivnosti treba sadržajno, obje-

ktivno i realno pratiti sve aspekte svog razvojnog organizaciono-operativnog procesa. Osim toga, u kontinuitetu treba učiti iz iskustva i ta iskustva na adekvatan način primjenjivati u dograđivanju odnosa policije i javnosti. Kroz vlastiti organizaciono-operativni razvoj sa sistematizacijom naučnih, stručnih i iskustvenih saznanja, obezbijediti ozračje po kojem je policija prevashodno zadužena za očuvanje javnog reda, ali da se i kod javnosti stvori uvjerenje da zadaci policije koji su utvrđeni zakonom ne predstavljaju samo kumulativni zbir krutih naredjenja. To će se postići ukoliko se njihovo provođenje izvršava sa osjećajem policijske mjere, senzibilnosti, pristupačnosti i korektonost u cilju sprečavanja zločina, privođenja pravdi onih lica koja krše zakon, održavanje javnog reda i zaštite i pomoći u ostvarenju sigurnosti društva u cjelini. Samo na taj način zakoni, kao regulativna pravila, postaju težnja i gradanstva, radi zadovoljenja njihovih ljudskih sigurnosnih potreba. U takvim odnosima je i svaki policajac potencijalni službenik za odnose sa javnošću. Kako se pripadnik policijskih snaga ponaša, nije samo ključno za ličnu reputaciju, nego i za cjelokupnu policijsku organizaciju, pošto će građanin najčešće svoja mišljenja i predodžbe o policiji graditi po ostvarenim prvim kratkim oficijelnim kontaktima.

U tom cilju se napušta logika da pravda postaje vladavina jačeg i da je "sloboda zakon koji jači dozvoljava". Stoga u prijelazu s militarističkog modela na tolerantriji odnos, značajna uloga upravo pripada detaljnom upoznavanju javnosti-grđanstva s policijskom ulogom i njenim mjestom u zajednici unutar koje se oblikuju njeni etičko-profesionalni kodeksi ponašanja. Profesionalizacija naznačenih pitanja će omogućiti da policija bude stvarno progresivna, poželjna i visoko cijenjena zaštitna snaga unutar zajednice, a ne da ostane zatvoreni vrijednosni sistem vođen isključivo upotrebom prejake državne moći. Međutim, ovaj kao i drugi procesi nose u sebi naglašenu dozu ambivalentnosti, s obzirom na ranije izražene razloge. Unatoč tim zaprekama, demokratski proces je zahvatio i policiju u njenoj transfo-

rmaciji kao demokratske institucije i kao ključne karike u preovladanju ovisnosti policije od političkih struktura.

Ukoliko kontakti sve više poprimaju institucionalni karakter, onda zasigurno možemo ustvrditi da će cjelokupna javnost gledati na policiju u veoma pozitivnom smislu kao na službu koja štiti demokratski poredak i služi javnosti. Istovremeno, sve će više u javnosti dobijati na značaju i ona gledišta koja na policiju gledaju da se kao dio društva prevashodno nastoji u svom djelovanju prikazati kao sposobna i razumna organizacijska struktura, da je demokratski, legitimni i senzibilni "promotor zakona" sa jasno definisanom ulogom i moralno-etičkim vrijednosnim sudovima. Nema sumnje da će u takvom savremenom civilizacijskom ambijentu i policijski sistem napuštati strogu instrumentalizaciju primjene sile i služiti samo kao poslušni ovlašćeni izvršni organ države za primjenu prinude. Upravo zato je potreban jedan obostrani poželjni uravnotežen odnos s protežiranjem i preferiranjem svih onih elemenata koji mogu doprinijeti unapređenju dostignutih odnosa.

Međutim, i policija treba iskazativeliku spremnost i sposobnost na prihvatanju dobronamjernih kritika koje će u mnogome pomoći u prevazilaženju animoznih tendencija prema policiji, te u prvi plan artikulirati pozitivne promjene i modela razvojne saradnje, uz maksimalnu odgovornost svakog službenika. Na bazi takvih uspostavljenih kooperativnih odnosa, u javnosti se stvara čvrsto i pouzdano uvjerenje o svoj složenosti i odgovornosti policijske funkcije i da kao personifikacija države u svakodnevnicima na veoma konstruktivan i modificiran način prilagodava svoje djelovanje, saglasno sveukupnom sigurnosnom stanju na području lokalnih zajednica.

UTICAJ JAVNOSTI NA ZAJEDNIČKO OBLIKOVNJE SOCIJALNO- PREVENTIVNIH PROGRAMA U LOKALNOJ ZAJEDNICI

Shvatanje značaja upoznavanja javnosti sa djelovanjem policijskih snaga, kao izraza i garancije demokratskih procesa i ponašanja u međusobnim odnosima, podra-

zumijeva, pored ostalog, da će ubuduće policijske operacije biti otvorene za javnost i medije, osim ukoliko taj proces odvijanja policijskih zadataka ne zahtijeva pisana pravila ili u onim prilikama kada je radi efikasnosti, izvršavanja zadataka tajnost potrebna. Detaljno upoznavanje o toku preduzetih aktivnosti potaknut će javnost da se još više uključi u policijske probleme, potrebe i interese i da policiju cjelovito izvještava i o drugim relevantnim pitanjima, koja pored čisto sigurnosnog imaju i socijalno - preventivni karakter. Na taj način se praktično provodi i sigurnosno-uslužna djelatnost prema javnosti čime se članovima zajednice obezbjeđuje građansko pravo da svojim prijedlozima mišljenjima, iskustvima daje doprinos u policijskom planiranju. Očito je policija stavljena u poziciju da mora permanentno voditi računa o tome da u svakodnevnom susretima sa građanstvom predstavlja policijsku organizaciju a time i policijsku profesiju u cjelini. Pri tome se zakon i njegovo provođenje treba prvenstveno shvatiti kao zaštita demokratske slobode. U tom smislu je veoma relevantno da se na osnovu prvog kontakta gradi predodžba o policiji, tzv. "imidž", koji treba da zrači međusobnim povjerenjem, pošto nema niti jedne profesije koja je izložena sudu javnosti kao policija. S tim u vezi, ukoliko policija drastično naruši ugled službe, vrlo će teško dobiti priliku da popravi svoj dotadašnji kredibilitet u očima javnosti građana. Kako bi se izbjegle takve situacije, policija kroz svoj rad u kontinuitetu treba da propituje i osluškuje javnost u cilju svog adekvatnog odnosa, a što će poslužiti kao relevantni faktor u oblikovanju policijske filozofije.

Potreba javnosti na aktivnijem učesću, te kroz organizaciju novog modela u provođenju zakonitosti kao garancije slobode, jasno će odražavati funkciju policijskih zadataka koji odgovaraju zahtjevima, volji i potrebi sveukupne javnosti u društvu. Time dolazimo do bitnog zaključka da policija ne određuje zakon, nego mu je ona podređena. Odnos policije prema javnosti širi i obogaćuje prepoznatljivost policije koja se najbolje manifestuje kroz njenu strategiju. Tako da su osnovne aktivnosti usmjerene na rješavanje osnovnih

sigurnosnih problema u cilju poboljšanja kvaliteta života u zajednici.

Insistiranjem na razvijanju odnosa, oslobadajući se formalnih rutinskih kontakata, javnost će policiju smatrati krajnje zainteresovanom za oblikovanjem takvih socijalno-preventivnih programa koji će zahtijevati i omogućiti uključivanje i angažiranost javnosti-gradanstva, posebno na području određivanja prioriteta i donošenja vitalnih prijedloga za suzbijanje kriminala na području lokalnih zajednica.

Znači za svako oblikovanje policijskih ciljeva i strategija i djelotvorno implementiranje, potrebno je osvojiti povjerenje javnosti. Povjerenje se jedino može osvojiti ukoliko policija ličnim angažovanjem i ponašanjem utiče na proširenje i kvalitet saradnje. Ti se odnosi uspostavljaju i dobijaju jedan novi instrumentalni sigurnosni pluralizam (javni red i mir, kriminalitet, saboračaj i dr) kojima se otklanjaju tendencije fetišizma i sveprisutnosti teze o policijskom aparatu kao isključivo represivnom organu. Kooperativni odnos na obezbjeđenju svih sigurnosnih preduslova u sprovođenju zakona kroz demonstraciju apsolutne pravednosti u operativnim djelovanjima, od policije se zahtjeva da ona u današnjem savremenom društvu mora biti inteligentna, obrazovana, sa moralnim vrijednostima, sposobna, profesionalna, pristupačna, razumna, mirna u složenim konfliktnim situacijama, samopouzdana, odmjerena, učtiva, otvorena - iskrena, da vodi računa o diskreciji u skladu sa policijskom procedurom, oprezna, da ne primjenjuje fizičku niti psihičku prijetnju građanima, u svakoj situaciji, u toku svojih redovnih aktivnosti, te u rješavanju i otklanjanju negativnih ponašanja ispoljava nepristrasnost i sl.

DEMOKRATSKI RAD POLICIJE KAO PREDUSLOV NJENE AFIRMACIJE I UGLEDA U JAVNOSTI

Kao što smo prezentirali, uspješnost i rad policijskih organizacija u velikoj mjeri zavisi od podrške javnosti, ne samo kada je u pitanju naučno i stručno-operativna ko-

mponenta, već i sa stajališta djelovanja policije u demokratskom društvu. Stoga ćemo podsjetiti ukoliko na još neka bitna gledišta koja moraju prožimati konkretnu policijsku praksu.

Ugled i slika policije u javnosti isključivo zavisi od njenog sveukupnog djelovanja, koje se mora zasnivati na oblikovanim i općeprihvaćenim standardima policijskog rada u demokratskoj državi.

Stoga navodimo sedam osnovnih principa koji su doneseni od strane međunarodne policije UN-a o demokratskom radu policije u BiH.

1. Policija mora biti usmjerena ka demokratskim principima i raditi prema njima,

2. Policija koja uživa povjerenje javnosti mora biti profesionalna, čiji se postupci baziraju na kodeksu profesionalnog ponašanja,

3. Najveći prioritet policije jest zaštita života,

4. Policija mora služiti javnosti i njoj je odgovorna,

5. Zaštita života i imovine je osnovni zadatak policijskih snaga,

6. Policija u obavljanju svoje funkcije uvijek mora voditi računa o poštivanju ljudskog dostojanstva i osnovnih ljudskih prava,

7. Policija mora obavljati svoje dužnosti bez diskriminacije.

Među ovih sedam osnovnih principa jeste i odnos policije prema javnosti, koja svoj ugled, podršku i pomoć ne može osigurati nikakvim prevazidenim službenim dekretom, niti sebe smatrati samo moćnim instrumentom za zaštitu države, nekorektnim ponašanjem ili zloupotrebama od strane pojedinaca. Takva ponašanja dovode pored ostalog i do veoma naglašenog moralnog opterećenja onih službenika u policiji koji svoje dužnosti obavljaju na koristan i primjeren način. Mora se voditi računa da policija svojim neodmjeranim postupcima, a posebno ukoliko u policijskom djelovanju prekorači Zakonom propisana ovlašćenja, može daleko više ugroziti ljudske slobode nego što ih svojim mjerama može zaštititi. Svako nerazumno ponašanje policije i rukovođeno sintagmom "samozaštitne filozofije" dovodi neizbježno do konfliktnih situ-

acija. Zato uspješna saradnja sa javnošću zavisi od toga koliko policija permanentno u svom radu razvija i unapređenje pozitivne standarde. Pored toga, sposobnost njenog komuniciranja, odnosno "politikom otvorenih vrata" pomaže i obezbjeđuje da policija štiti javnost od samovoljnog i nezakonitog zadiranja u osnovna ljudska prava i slobode, dok će na drugoj strani doprinijeti da policijski sastav sa punom odgovornošću vodi brigu o svojim službenim i neslužbenim postupcima koji moraju biti u skladu sa utvrđenim pravilima ponašanja.

Samo korektan pristup, savjesno i zakonito preduzimanje radnji u skladu sa profesionalnom etikom čini policijske zadatke respektivnom javnom službom, tako da policijske i sigurnosne operacije zahtijevaju potreban nivo transparentnosti za javnost. U tom smislu su egzaktni etički standardi u policijskom sistemu zbog same prirode svoje djelatnosti mnogo važniji nego u bilo kojoj organizacijskoj strukturi u jednom društvu.

Policijska organizacija koja uživa povjerenje javnosti mora biti profesionalna, pri čemu se postupci njenih službenika moraju bazirati na kodeksu profesionalnog ponašanja. Time želimo reći da policija nije samo zanimanje. Ona je u demokratskom društvu daleko više. Naime, povjerenje javnosti, koje se polaže u policiju, zahtijeva od nje da ona u svom konceptu o društvenoj policijskoj politici i konkretnoj praksi, pored konstantne analize uspješnosti svog djelovanja, značajnu pažnju pokloni dijagnosticanju sigurnosnih problema, a posebno da se djelatnost u perspektivi treba sve više sagledavati u smislu " pružanja usluga" a ne u "primjeni sile".

Policijska u svakodnevnom kontaktu sa građanima svojim savjetima, postupcima, uputama, upozorenjima prijedlozima na socijalno preventivnom planu, pridonosi afirmaciji i ugledu bez čega se ne može ni zamisliti uspješnost planiranja u učešću javnosti naročito u oblikovanju konkretne policijske doktrine i strategije. Samo gradeći dobre relacije, policijskoj organizaciji se pruža šansa da će u cjelini zadobiti povjerenje i naklonost javnosti. Dakle, potreba za izgrađivanjem poželjnih odnosa policije i javnosti, proizilazi iz činjenice da policija kao ja-

vna služba u funkciji zaštite javne sigurnosti i javnost, moraju shvatiti, da se samo na bazi uspostavljanje klime i međusobnog povjerenja pruža šansa i mogućnost da policija svoje zakonom propisana ovlaštenja može efikasno provoditi uz puno razumijevanje policijskog posla i prihvaćanja od strane društvene zajednice.

Istovremeno će javnost očekivati da će policija poštujući opće pojmove demokratije, provođenja osnovnih ljudskih prava i sloboda, u provođenju policijskih operacija prioritet dati preventivnom pristupu, što otvara potrebne pretpostavke za novim međusobnim inicijativama između policije i javnosti. Koristeći se modernim metodama javnog reda, policijsko djelovanje će zadobiti javno povjerenje, što je nedvojbeno ključni faktor u sprečavanju svih negativnih pojava i ponašanja u društvu.